Ч. 137 (13.376). Львів, вівторок 30. травня 1933. [illegible] opłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

виходить щодня рано

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Поклін Поетові.

ПРОМОВА БОГДАНА ЛЕПКОГО НА КОНЦЕРТІ У ЧЕСТЬ ФРАНКА 27., 28. V. 1933 Р. У ЛЬВОВІ.

Є спомини, що неклинкані являються перед свідомістю одиниць і громади...

Двацять восьмого травня, 1916 року, кілька хвилин перед годиною четвертою зполудня у Львові, вілля при вулиці Понінського число 4.

В найкращій її світлиці, там де родилося неодно віще слово, лежав Він. Обезсилений, з висnаженим жовтим обличчям і з очима задивленими кудись далеко-далеко, гень аж у другий світ.

Сини на війні, донька у Києві. Він — сам. Лиш у другій кімнаті жінка, що доглядала Його, а біля Нього знайомий, що прийшов відвідати недужого. Коротка, важка, уривиста розмова, аж нараз: „Кличте, кого можете... всіх, всіх, хто є!"

І прийшло — сонце. Глянуло зпоза хмар на хорого, на Його ледви помітну усмішку і — згасло.

А разом із ним згасло життя найбільшого після Шевченка українського поета. Не стало Івана Франка.

Чому Він кликав усіх? Чи, щоби розпрощатися, чи може, щоб сказати нам щось, чого не висловив у Своїх численних творах? Загадка, яку забрав зі Собою...

Є спомини, що неклинкані являються перед свідомістю одиниць і громади.

На другий день лежав серед зелені і цвітів. Цвіти на Ньому, цвіти довкола труми, скрізь цвіти.

За життя терня і хмари, а тепер сонце і цвіти.

Їх пахощі приспали Його. Це перший спокійний сон за вісім літ тяжкої недуги.

Цить! Не буди Його! Якого ще слова хочеш від Нього? Невжеж Він не сказав тобі:

„Якби ти знав, як я люблю тебе,
Як люблю невимовно!
Ти мій рід, ти дитина моя,
Ти вся честь моя і слава,
В тобі дух мій, будуще моє
І краса і держава.
Яж весь вік свій, весь труд тобі дав
У незломнім заваттю,
Підеш ти у мандрівку століть
З мого духа печаттю!

Є спомини, що неклинкані являються перед свідомістю одиниць і громади...

*

Ясне сонячне підвечіря останнього дня травня 1916 року.

В тихій домівці при вулиці Понінського число 4., панахида.

Одинокий священик править П. Січові Стрільці виносять домовину. Хор „Бояна" співає „Тихий вітер", а з Франкового саду чути голос якоїсь заблуканої пташки.

Може це Його пісня? Пісня поета, що так любив природу і красу і працю, що так дуже любив людину?

Промови, доземний поклін ґеніеві і робітникові, людині і мистцеві. Ще один, ще і домовина двигнулася у свій останній хід... Пластуни, шкільна молодь, стрільці, соколи і непереглядна юрба народу. Якже важко і глухо плине ця чорна ріка вулицями Львова!

Сонце вже давно погасло, вечірні тіні осотують мури, десь далеко гудуть глухо гармати, а вони йдуть і йдуть і йдуть, казав би ти кінця тому великому похоронові немає.

Була ніч, як земля взяла у свої зимні обійми Того, що „все, що лиш мав, віддав для одної ідеї. І горів і яснів і страждав і трудився для неї".

Для найвищої у світі і для найдорожчої для людей ідеї.

*

Завтра знов буде день 28. травня.

І чорна хвиля смутку знов докотиться до Личаківського цвинтаря і вдарить об Франкову могилу.

Але на тій могилі стоятиме памятник великого Каміняря Того, що молотом важкого слова розбивав скалу на дорозі правди і слави. Лупав її, а відривки ґраніту розскакувалися широко і далеко. Може і вражали кого доймаючо і болючо... годі! Він розбивав скалу нашої заскорузлости й отупіння.

І розбив її.

Ґенієм, що Йому дав Бог, силою, що добув з землі і працею, якої навчився від своїх батьків-селян, безупинною, безпримірною працею.

І нині, куди не глянь, куди лиш молотом не вдар, скрізь відгукнеться тобі цей каміняр.

У життю товариськім і суспільнім, у родині і в громаді, на селі і в місті, в науці і в письменстві, в театрі і в салі викладовій, місця нема, нема кутка такого, звідки не визирало би Його високе чоло, Його в даль задивлені очі і Його гірка, але любяча усмішка.

І старі й дітвора і селяни й інтеліґенти, всі ми повними пригорщами горнемо до себе добро, яке Він нам у спадщині оставив. Це вислід невтомної праці покійного тілом, а живого духом поета. Бо був Він не лиш каміннярем на шляху нашого поступу, але й ковалем кращої долі народу, цей син сільського коваля. Словом, як молотом виковував її грімко, справно і влучно, не зважаючи на ніщо й на нікого.

І був покійний Франко летуном у всесвітні простори, де минуле зустрічається з майбутнім, невідоме з неминучим, проминаюче з вічним.

Неодну ніч, замісць відпочивати по трудах дня, буяв галкою по отсих просторах, шукаючи розвязки найважливіших питань. І був він нурцем, що поривав у бездонну глибінь людської душі, у крутіж життєвих явищ, добуваючи відтіля невідомі появи.

Вірю, що не сама цікавість привела нас тут нині, лише несамовита сила духа великого Покійника, вона стягнула тисячі народу до Його могили.

Вдяка нас вела, а жаль гонив, як вітер.
А на самім переді отсього походу Поезія ішла
Бо це був її син рідний і один із найкращих.

Франко—каміняр, Франко—коваль, Франко—Мойсей, чимало таких прізвищ можна Йому давати. Але в глибині свого великого „я" Він був у першу чергу поетом. Поетом вершин і низин, фантазії і дійсности, мрій і життя. Скільки нових шляхів перед українським духом відкрив цей вічний мандрівник, скільки нових слів і акордів добув Він із многострунної гарфи, якими самоцвітами обсипав наше слово і яку силу невялих квіток кинув на наші тернисті шляхи!

Минуть літа, а може і століття, заки зрозуміємо, якої сили додав Він нашим крилам до лету назустріч сонцю золотому...

Великі люди, як монументальні будівлі. Хто близько стоїть, величі їх не бачить. Треба відійти, щоб обкинути їх оком від гори аж до долу. Ми ще не бачимо Франка у повний ріст, але бачимо Його краще, ніж перед двацяти роками. Тоді він ще торкався політичних, суспільних, релігійних і інших питань, був живою людиною, а людині злоби дня не минути.

Нині ця злоба дня відлітає як пил і павутиння від нас з памятника із бронзи: що було на ньому хвилеве й проминаюче — минуло., залишається те, що вічне.

І для тих непроминаючих цінностей вічних, величаємо Його, як одного з найбільших мужів, яких дала нам наша земля.

І як такому кланяємося Йому низько і щиро.

Цей поклін, то нинішне і завтрішне свято, це великі поминки на могилі великого поета-чоловіка.

Поминки. Але без похоронного настрою.

Навпаки, від могили Франка, як від Його творів віє на нас бадьорим духом сили і віри, віри в перемогу праці над собою і в перемогу ґенія добра над демоном злого.

Крізь жаль і смуток нинішнього важкого моменту лунко гомонить Його голос. Vivere memento!

Свято відслонення памятника І. Франкові.

Львів, 28. V. 1933.

Був чудовий ясний ранок, як з усіх усюдів плили вулицями Львова маси народу, щоби взяти участь у святі відслонення памятника на могилі найбільшого сина Галицької Землі, Івана Франка. Стрункими рядами ступали довгі кольони Соколів, Лугів і Каменярів, хлопців і дівчат, селян, робітників та інтеліґентів. Усі вони прямували на Личаківський цвинтар, де на год. 7.30 рано назначено початок свята

Вже надовго перед назначеною годиною зібралися біля памятника Франка члени Комітету його будови разом з його творцем арт. Литвиненком, члени найближчої родини Поета, представники ценральних українських установ, Української Парл. Репрезентації, гості з Волині, Буковини і Закарпаття, українські письменники, представники преси то-що. Настрій у всіх глибоко святочний.

Була точно 8. година, коли серед загальної тишини голова Комітету будови ред. В. Мудрий отворив свято промовою, яку меґафони передавали зібраним масам аж поза цвинтарні брами. Промову ту подали ми вже у вчорашньому числі „Діла" в цілости. В часі тої промови наспіла під памятник штафета наколесників туристично-спортового товариства „Підгіря" в Дрогобичі, яка в урні, уфундованій повітовим комітетом відкриття нагробника І. Франкові у Дрогобичі, привезла на могилу Поета землю з його рідного села Нагуєвич. Землю ту висипав голова Комітету на могилу, а урну перебрав дир. д-р Свєнціцький до Нац. Музею.

На закінчення промови ред. Мудрий відслонив памятник і в тому самому моменті злучені мішані хори під батутою п. Івана Охримовича стали співати могутнє „Ви жертвою в бою", а зараз потім муж. хори відспівали ще „Присягу Батави" — обі композиції Людкевичь. На тому перша частина свята покінчилася і зачалася дефіляда.

ДЕФІЛЯДА.

Дефіляда перед памятником, біля якого стояла почесна сторожа, почалася в год. 8.30 і скінчилася в год. 10, отже тревала цілої півтора години. Започаткували її відділи з вінками, при чому перший вінок на могилі зложила родина Поета з написом: „Найдорожчому Татові і Дідові — діти і внуки". Після того зложено вінок від українців Канади, а далі кожний проходячий відділ складав вінок від себе. Спис установ, що зложили вінки, постараємося подати завтра, але вже нині зазначимо, що з малими виїмками всі вони мали жовто-блакитні ленти, значить — манiфестація мала загально-національний характер.

В дефіляді машерував на почесному місці Бориславський Басейн — рідні сторони пок. Поета. Це був великий відділ селян, робітників та інтеліґентів, у якому несено м. ін. прапор Т-ва „Зоря" з Дрогобича. За Бориславським Басейном ішли злучені львівські хори, а потім повіт за повітом, громада за громадою, школа за школою, установа за установою — майже всі або з прапорами або з вінками. Так отже йшла Бережанщина, Підгаєччина, Золочівщина, дальше Союз Української Поступової Молоді „Каменярі" з таблицею і прапором, УСРП з великим прапором, Яворівщина (вінок з печатками 194 товариств), Тернопільщина, Збаражчина, Рогатинщина, Стрийщина (чудовий вінок з барвінку, з вишиваними лентами), Миколаївщина й ін. Після того бачили ми в поході гурт єванге-

ників під проводом кількох пасторів, перед якими несено напис: „Українська Євангельська Реформована Церква".

По тій групі йшла ціла низка сіл львівського повіту, далі Жовківщина, Городеччина і Сокальщина. В цій групі було кілька орхестр і кілька сокільських та лугових товариств. За Сокальщиною машерували довгі ряди львівського жіноцтва під прапором „Союзу Українок", за ними жіночі школи „Р. Ш." у Львові, потім Комарнянщина, після неї львівська „Зоря", з орхестрою і прапором, т-во дозорців „Воля" у Львові, українське молоде робітництво, т-во „Сила" у Львові й ін. За тими товариствами дефілювали довгі кольони „Лугів", між якими запримітили ми „Луги" зі Львова I—IV, а далі з Гряди, Збоїск, Бірок Янівських, Острова, Валяви, Малехова й Будькова. Підчас дефіляди лугових відділів дійшло, на превеликий жаль, до дуже прикрих інцидентів, про що згадуємо на іншому місці.

За „Лугами" дефілювали: Союз Українських Купців, Українське Технічне Т-во, українська кооперація, обєднана в Ревізійному Союзі Українських Кооператив (Центросоюз, Нар. Торговля, Маслосоюз і ін.), гімн. СС. Василіянок у Львові, хлопяча бурса „Р. Ш." з вул. Хшановської зі своїм управителем, а далі читальні й інші установи з львівських передмість: Знесіння Нове, Клепарів, Стрийське, Вулька, Галицьке, Замарстинів, Голоско, Левандівка, Сигнівка, Богданівка і Личаків.

За львівськими передмістями машерували львівські сокільські товариства: Сокіл-Батько, Сокіл з Городецького, Личакова і Голоска, за ними Станиславівщина і Хирівщина, а далі група УСДП з прапорами і робітничою орхестрою. В цій групі йшла теж „Робітнича Громада" зі Львова і з Борислава, Т-во „Праця" зі Львова і деякі чільні діячі ППС. (Щирек, Скаляк, Лісевич й інші). Ціла та група зібралася опісля біля могили пок. Миколи Ганкевича, де короткі промови, присвячені памяти Франка, виголосили: д-р Лев Ганкевич і ред. Скаляк.

Коли перейшла перед памятником група УСДП, дефілювали перед ним ще довго маси львівського громадянства, яке аж тепер дісталося на цвинтар. Закінчилося свято дефілядою великої групи впорядчиків, після чого всі учасники двигнулися всіми дорогами до міста. На цвинтарі лишилася могила Поета, на ній маєстатичний памятник, а перед ним і біля нього ціла гора вінків (цінніші шарфи будуть збережені в Музею).

По оцінці знавців у дефіляді брало участь ок. 20.000 осіб; при чому незвичайно численну участь взяло у ній зорганізоване львівське громадянство, що слід підчеркнути із особливою радістю.

ЖАЛЮГІДНІ ІНЦИДЕНТИ.

Ми вже зазначили вище, що при дефіляді лугових товариств прийшло до незвичайно сумних і прикрих інцидентів. А саме якась частина впорядчиків-студентів, що самі зголосились до Комітету для помочі у святі і свято обіцяли виконати все як слід, не хотіла впустити лугових товариств на цвинтар, замкнувши перед ними браму. Коли інтервенція Комітету не помогла, прийшлося йому з допомоги тих впорядчиків зрезиґнувати і призначити до тої функції делеґатів-селян, які радо на це згодилися. Одначе коли почалася дефіляда лугових товариств, почулися з кругів студентів оклики „Ганьба", а навіть посипався зпоза могил і памятників град каміння, яке ранило кількох луговиків і кілька цивільних осіб, у тому числі одну учительку (тяжко) і справоздавця одної жидівської ґазети. Не маємо просто слів, щоби напятнувати як слід поведінку тих молодих людей, що не завагалися в такий спосіб спрофанувати це імпозантне свято на такому святому місці як цвинтар і в такій святочній хвилині. Гадаємо, що в осуді тих людей зсолідаризується з нами вся без вимку українська преса, все наше громадянство.

У звязку з цією демонстрацією арештувала поліція кількох молодих людей, відібравши від них каміння. Крім того арештовано ще кількох студентів дещо пізніше, в часі вуличної демонстрації, але їх випущено потім, як зачуваємо, майже всіх на волю.

Поза цією демонстрацією проти „Лугів" студентські впорядчики, як довідуємося, старалися відсунути від дефіляди також групу УСДП, перепускаючи перед неї разураз інші відділи, що стояли позаду. Щойно після рішучих протестів могла і та ґрупа пройти поруч памятника.

СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ.

Святочна Академія в память Франка, що відбулася в суботу вечором у салі кіна „Атлянтік", а в неділю вполудне у салі Великого Театру, пройшла блискуче. Саля, випродана до останнього місця, тріщала в обох днях від натовпу. Порядок був зразковий під кожним оглядом, настрій незвичайно святочний, до чого причинилася не тільки чудово прибрана естрада, на якій красувався бюст Франка роботи арт. Литвиненка, але й глибоким чуттям надихана, високопоетична промова Богдана Лепкого та рецитація творів Франка у виконанні п. Ґеника-Березовського.

Фахову оцінку поодиноких музичних точок подамо завтра, але вже нині зазначимо, що всі вони варті були передачі в усіх европейських радіостаціях.

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

Доларові довги і претенсії.

(Пошкодовані вкладчики. — Банки не хочуть тратити. — „Ставка на злого коня" і уряд. — Золотий у золоті. — Ще не час на розпуки чи на радість.)

Коли говоримо про втрати довжників чи вірителів з приводу нижчої вартости доляра — мусимо розріжняти суспільний і приватний інтерес, хоч часто один сплітається з другим. Суспільний інтерес зацікавлений у першу чергу в тому, скільки на долярі тратить суспільне майно, а саме у вужчому розумінні: національний стан посідання (ми, як меншість, власне на це мусимо дивитись), — у ширшому розумінні: державний стан посідання. Коли в банках переважають пасивні операції, коли банки, іншими словами, находяться в ролі долярового довжника*), а є вони експозитурою заграниці, тоді малиб ми до діла з редукцією суспільного майна (в нас національного, коли ті банки є неукраїнські). Так само зменшенням суспільного чи пак національного майна є переховування ефективної валюти в цьому випадку: тезаврizaція долярів, тоді, коли їхня вартість обнижалась.

Підрахувати зиски загравичних банків у Польщі (чи неукраїнських на нас) із курсової ріжниці — це непосильне завдання. Воно вимагалоб даних, якими не розпоряджаємо. Таксамо годі навіть приблизно підрахувати заховані доляри. Останні здогадливі підсумки є старшої дати, зроблені і оголошені ще перед березневим крахом доляра. Зокрема неможливо збагнути суми захованих серед нашого населення долярів. Нещасливі випадки (ось як недавно з Перемиською Капітулою) вказують на те, що долярова трансакція квітне не лише серед наших селянських мас.

Отже вернім до ближчого нашим читачам приватного інтересу, нарушеного в тій чи в іншій формі спадком доляра. Не можна сказати, аби яскраве нарушення приватного інтересу не нарушувало одночасно суспільного інтересу (так як і навпаки). Суспільне майно щоправда квантитативно тоді не росте згл. не меншає, бо вартости змінюють своїх посідачів у нутрі краю, зате нарушені є етичні, господарські та інші засади, що має свої практичні наслідки.

В Польщі долярові вклади явище поголовне. Не помогли тривожні сиґнали з Америки в березні ц. р. Не зважаючи на зниженкову тенденцію доляра вже від місяців, довіря до нього було у багатьох вкладчиків таки більше, ніж до „твердої" краєвої валюти. В деяких банках долярові вклади сягають 80 і більше відсотків. Не тільки тут у нас, але і в інших містах Польщі, не виключаючи столиці. Консеквенції в сучасному стані річей очевидні: пошкодованих чимало.

З другої сторони банки теж старались забезпечувати позички, що їх вони уділяли, перераховуючи золоті польські в переважаючій більшости на доляра. Ті, що заходились біля позички, мусіли підписувати відповідні декларації. І так повстали для банків ріжні вірительности: гіпотечні, векслеві й інші, які тепер — після зміни курсу доляра — поставили ці банки серед пошкодованих. Бо довжників „віддовжила" частинно валютова премія у висоті курсової ріжниці.

Очевидно, що банк як віритель рішучо сильніший ніж приватний депонент як віритель банку. Відповідним накрученням своєї кредитової політики може він змусити свого довжника до потрібних йому ґарантій. Такі спроби маємо вже: Міська Каса Ощадности у Львові зажадала від своїх гіпотечних довжників підписання додаткової умови, в якій забезпечує свої вірительности „золотих у золоті" при чому весь тягар зі скороченої вартости доляра скидає на довжника (прийнятий давний курс доляра 8.92). Погрози цієї інституції виповідження кредиту не богато наразі помогли, бо ця її дбайливість за свої претенсії є яскраво одностороння, що найшло свій резонанс у пресі. З рівним правом моглиб домагатись вкладчики долярів від цьогож банку подібних ґарантій.

Можна підозрівати, що М. Каса Ощадности не зробила цього кроку без загального порозуміння тутешніх банків. Те, що вона стала прицілом покривджених, лежить мабуть у тому, що вона надто поспішилась з розісланням додаткових заяв.

На пленумі Торг.-Пром. Палати у Львові 22. ц. м. зголосив д-р Ріхтер наглe внесення у цій справі, в якому підкреслив, що заміна долярових довгів на золотові чи долярові в золоті по курсі вищому ніж курс у день конверзії противиться засадам чесного обороту. Д-р Ріхтер просив звернутись до міністерства скарбу за інтервенцією. Щоправда найшов він опонента в особі д-ра Віссера, який перечив тому, немов би в банків були бажання в той спосіб вальоризувати свої претенсії.

Очевидно становище міністерства до цього роду конверзії не може бути інше як неґативне. Про це зрештою читали ми недавно у пів-офіціяльній пресі. „Курєр Поранни" з 16. ц. м. у статті „Долярова наука для польських банків" писав між іншим:

„... Уряд не заміряє на підставі права (до чого намовляли його деякі польські економісти) перераховувати вірительности в долярах на золоті по якомусь стійному курсі. Уряд стоїть на становищі, що у цьому випадку кожний мусить нести консеквенції „ставлення на злого коня"...

На „злого коня" ставили не лише вкладчики, але теж і банки, вибираючи доляр, як забезпечення. На тогож „коня" ставили і товарові вірителі (долярова калькуляція не чужа мабуть і нашій кооперації для закупу і збуту) і всі ті, що підписали ріжні договори, якими забезпечували свої претенсії, перерахувавши їх на американські гроші. Всі вони — якщо втримається девалюація доляра при стабільности польського золотого, — мусять очевидно понести шкоду.

Одначе уряд не може заявити свого незаінтересування при вирішуванні ріжних приватних прав і обовязків з титулу довгів і зобовязань. Він мусить вирішити справу доляра там, де була ще поруч нього клявзуля золота, він мусить устійнити теж вартість *золотого в золоті*, на якому основується багато правних актів. Ця вартість устійнена була біржевою ціною золота в Ню Йорку і пересічним курсом доляра на варшавській біржі при виплатах на Ню Йорк (гл. розп. Президента з 5. XI. 1927 р.). Тепер усе те лопнуло, так, що вартість золотого в золоті повисла у воздусі.

Очевидно все те турботи сьогоднішнього дня. Майбутні дні можуть усе горі дном перевернути. Ми ні на мент не можемо забувати, що живемо серед валютового хаосу і що ще не час ані на розпуку ані на радість. Жалюгідна є доля тих, що (ось як Маєвик із Старяви) реаґують на події скорше ніж треба і для яких думка припадково зібраних людей у залізничому ваґоні чи деінде вистарчає, аби викликати в них розпуку в наслідках траґічну.

В. Несторович.

---

*) Приймаємо, що їхні касові резерви в долярах невеликі

Український Дім у Празі.

За будову дому на Музей Визвольної Боротьби України.

Стан жертв на Український Дім у Празі по день 11. травня 1933: Всього вплинули 222 жертви на загальну суму корон чеських 20.640.70. Численні зголошені жертви, які ще не прийшли, будуть подані після присилки. Найбільше дала українська еміґрація в Чехословаччині, а саме: 159 жертв на суму чк. 7.779.05. Українське Бюро в Льондоні надіслало вже 7.731 чк. Далі йде українська еміґрація в Польщі — 19 жертв на чк. 2.005.90, в Бельґії 9 жертв на чк. 682.25, українці в Арґентині чк. 603, Закарпаття 9 жертв на чк. 300, Галичина 5 жертв на чк. 432.85, Волинь 1 жертва на чк. 36.60, Буковина 2 жертви на чк. 100. (збірка комітету на Буковині й часопису „Час", Чернівці, піде у другому звіті), українці в Австрії 1 жертва на чк. 327.70.

Акад. С. Смаль-Стоцький передав Музеєві вкладкову книжку на чк. 1261.95 колишнього Українського Клюбу у Празі, що переводив збірку на будову Українського Дому у Празі ще в 1922 р. Діти з українського дитячого захисту в Подебрадах заощадили й передали чк. 12.80, а діти одної української родини на Буковині жертвували свою різдвяну „ялинку" і прислали 300 рум. леїв. Два чужинці, наші прихильники у Празі, передали по 100 чк.

Жертви на Український Дім у Празі присилати на адресу директора Музею проф. Д. Антоновича: Prof. D. Antonovyč, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia

Велике Свято Молоді.

Львів, 28. травня 1933.

Нинішнє свято молоді шкіл і захоронок „Рідної Школи“ випало не менше імпозантно, як і минулими роками. Взяло в ньому участь понад 10.000 осіб, ціла площа Сокола-Батька представляла собою незвичайно барвний образ. Всі точки богатої програми, зокрема дефіляда вправляючих, подобалися розентузіязмованій публиці, яка й виявляла своє вдоволення гучними оплесками по кожній точці.

Опис того свята з недостачі місця помістимо завтра.

ВИБОРИ У ДАНЦІҐУ.

В год. 20.45 оголосили майже окончені вислідн, бо з 150 округів на загальне їх число 156. Вислідн ти такі: нац. соціялісти 39.049; соц.-демократи 14.405; комуністи 5.145; центр 9.640; нім.-нац. ліста 5.038; власителі нерухомости 309; збльокований польські лісти 2.388; молодонімецький чин 400

*

Повищі вибори до данціґського сойму пяті черги у Вільному місті. Останні вибори відбулися 16. листопада 1930. Загалом віддали тоді 223.566 голосів, важних 197.871. Соц.-демократи здобули 50.000 голосів, католицький центр 30.000, нац. соціялісти 32.000, німецькі націоналісти 25.000, комуністи 20.000.

Після зміни конституції сойм складався з 72 послів, із того ліві ґрупи одержали 25 мандатів, центр 10, католицький центр 11, нац. соціялісти 12, поляки 2 мандати, нім. націоналісти 10, соціялісти 19. Соймова каденція тревала 4 роки.

ВІДЛОЖАТЬ РОЗБРОЙНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ПАРИЖ, 28. V. ПАТ. Зі Женеви зачувати, що розбройну конференцію відложать, тому що годі дійти до позитивних вислідів, і то ще перед льондонською конференцією. Женевська конференція закінчиться покищо т. зв. передвступним пактом. Дата відновлення конференції ще невідома.

НЕ ДАЛИ ГОВОРИТИ НАЧАЛЬНИКОВІ ДЕРЖАВИ.

ТАЛІН, 28. V. ПАТ. На засіданні парляменту мав виголосити урядову програму начальник держави Тенісон. Опозиція пристосувала невідому в історії естонського парляментаризму опозицію, не допускаючи бесідника до голосу. Тому Тенісон відчитав програму перед запрошеними начальними редакторами часописів. У програмі заповідає постепенне скасування валютових обмежень.

ПРОТИ РЕВІЗІЇ ТРАКТАТІВ.

БУКАРЕШТ, 28. 5. ПАТ. У всьому краю, головнож у столиці відбулися нині маніфестації проти ревізії трактатів. У зборах у Букарешті взяло участь понад 30.000 людей. Маніфестація почалася від благословення патріярха Мирона Крістеа. 18 бесідників виголосило промови, у яьому провідники всіх партій. Вони підкреслили незломну волю румунського народу до оборони істнуючих трактатів і кордонів. Найбільш оплескували промову представника Югославії Івановича та Чехословаччини Слявіка. Збори ухвалили резолюцію, опісля пішли під памятник Михайла Смілого, що є символом неторканости рум. кордонів.

БІЛГОРОД, 28. V. У Югославії відбулося багато протиревізіоністичних зборів. У столиці взяло участь у маніфестації 50.000 людей. Промовляли теж делеґати Румунії та ЧСР. Ухвалили резолюцію про недоторканість кордонів.

Редукція воєнних довгів на 15 процент.

ЛЬОНДОН, 28. V. ПАТ. Вісти з Вашинґтону вказують на остаточні посунення Рузвельта, що утревалюють усунення золотого паритету в Америці. То значить, що всі воєнні довги та інші належитости можна буде сплачувати Америці долярами на основі курсу не золотого паритету. Вже те саме робить редукцію довгів на 15 прц.

Вістку про рішення знесення золотого паритету повитали на Вальстріт ентузіястично. Розпочалася велика госса на акції та піднеслися ціни сирівців.

Рішення американського уряду тим більше знамене, що Федераль Резерв Банк нагбирав останніми часами великі запаси золота, доводячи їх до висоти 700 міліонів фунтів.

У звязку зі згаданими посуненнями є можливе, що президент Рузвельт скреслить рати довгів, які припадають на 15. червня, або дасть навіть частинну мораторію. Одначе швидше треба надіятися, що рати воєнних довгів будуть на раз заплачені паперовими долярами.

Загострення австрійсько-німецьких взаємин.

Німецька преса приносить урядовий комунікат, на основі якого з Німеччини можна буде виїздити до Австрії тільки діставши від політичної влади відповідну візу і то після заплачення належитости за візу в квоті 1.000 марок. Ті обмеження не торкаються т. зв. малого граничного руху та подорожей в чисто торговельних справах, зате обовязують всі збірні прогульки.

Товчком до повищого розпорядку були політичні мотиви і то з огляду на розпорядок австрійського уряду, що забороняє безоглядно німцям приїздити з Німеччини в одностроях і з відзнаками. Вістря того австрійського розпорядку звернене проти гітлерівців.

ВІДЕНЬ, 28. 5. Австрійсько-німецький конфлікт поширюється все більше. Зїзд німців-католиків, який на Зелені Свята мав відбутися в Кляґенфурті, нечайно відкликали та переложили до Пасав у Баварії. Старшини нім. райхсвери відкликали свою участь на кавалерійських перегонах, які заповіла австрійська військовість.

АНҐЛІЯ ЗГОДИЛАСЯ НА ПАКТ 4-Х.

ПАРИЖ, 28. V. ПАТ. „Матен“ повідомляє, що радник брітійської амбасади в Парижі Кембел вручив прем. Даляд'єрові вербальну ноту, в якій Льондон висловлює згоду на останній текст пакту 4-х, включуючи теж § 18 пакту Ліґи, який говорить про санкції.

ОТВОРЕННЯ ВИСТАВИ В ШИКАҐО.

ШИКАҐО, 27. 5. ПАТ. Міністр Ферлі отворив нині всесвітню виставу, що має зобразити 100 літ поступу в історії Шикаґо.

РОСІЙСЬКА ЕМІҐРАНТКА — МІС ЕВРОПОЮ.

МАДРИД, 28. 5. ПАТ. Міс Европою на 1933 рік вибрали Татяну Марлов, рос. еміґрантку.

Заворушення в віденському університеті.

ВІДЕНЬ, 28. V. ПАТ. Про вчорашні заворушення в віденському університеті повідомляють: Коли канцлер Дольфус заїхав перед університет, щоби взяти участь у зїзді католицьких студентів, вивели саме з будинку кількох студентів, покровавлених і побитих гітлерівськими студентами. Це так схвилювало канцлера, що він вернув до свого бюра та зателефонував до ректора Абля, висловлюючи обурення. Ректор висловив жаль і заповів візиту в канцлера. Одначе до візити не дійшло, бо Абль зазнав нервового потрясення. В оповіщеннях загрожено студентам безумовним виданенням, коли піднесуть руку на своїх товаришів. Міністр справедливости Фей в заяві каже, що поліція обовязана війти до університету, якщо є загроза для здоровля та життя студентів. Поліція одержала наказ здавити всі неспокої в університеті.

Трьохсотлітній ювилей церковного Брацтва в Томашові на Холмщині.

Холм, 23. травня 1933.

Дня 22. травня ц. р. в Томашові відбулось надзвичайне свято — трьохсотлітній ювилей Церковного Брацтва. Крім урочистої відправи Служби Божої, в якій брало участь 7 священиків, на свято зложилось посвячення нової хоругви Брацтва, відчитання і підписання ювилейного акту і спільна бесіда-трапеза у брацькому домі.

Слід підкреслити, що нова брацька хоругов виджержана в українському стилі. Одна сторона її жовта, а друга блакитна, пропамятний напис на хоругві вишитий українською мовою. Ця хоругов незвичайно усім подобалась і серед присутніх селян інших сіл було чути, що повинні і в себе завести хоругви в українському стилі. Чи наші панотці, що ще не визволились зпід впливу російської культури, витягнуть для себе відповідну науку з того нового прикладу, як стихійно, часом навіть несвідомо, народні маси тягнуться до свого рідного і у сфері церковного обряду?

Відчитання ювилейного акту і спільна брацька бесіда-трапеза була взагалі небуденна і мала численні промови. Забирали голос усі представники духовенства, пос. Сергій Хруцький і церковний староста, видно, що переповнене було серце святочними враженнями. Цікаві і гарні своїм змістом і формою були дві промови церковного старости, томашівського міщанина п. Тиса. Він розповів про те, як відповідні чинники старалися розбити томашівське міщанство, відвести його від думки про святкування ювилею Брацтва і говорив про значіння самого факту трьохсотлітнього брацького ювилею.

Томашівське Брацтво було засноване в 1627 р. як православне, за кілька літ стало воно гр.-католицьке і знов від 1875 р. стало православне. Перед людьми конфесійно засліпленими, повстало питання, як числити літа оснування Брацтва, чи є трьохсотлітній ювилей, чи його нема. Яке приємне для нас, українців, є становище томашівського міщанства! Воно рішуче домагалось, щоб врахувати всі літа з минулого Брацтва.

Почуття звязку з минулим і відчування історичної традиції живіше і голосніше бреніли в душі народній, ніж серед тих, що збаламучені впливами російської школи, втратили цей звязок з минулим через те, що національна свідомість була у них затемнена. Чи не говорить про ту органічну спільноту між релігією і національністю факт, хоч прикрий, але зрозумілий, що на свято трьохсотлітнього ювилею томашівського брацтва не приїхали і не прислали привіти, вже не кажу епархіяльний архиєрей, або єпископ-вікарій, але навіть епархіяльний місіонар, головний редактор митрополітального „Слова“? Що там для нього трьохсотлітній ювилей Брацтва хоч це ювилей Брацтва при церкві, одній з найдальше висунутих на захід, при церкві повітового міста, яке ще в літописях згадується? Він воліє розписуватися про 10- або 20-літній ювилей церковних достойників, а трьохсотлітній ювилей у Томашові хай відправлять місцеві панотці.

Отак, ще раз болюче відчули православні українці, що не мають рідної національної єпархії.

Учасник.

„Сільський Господар“ у справах рослинної продукції.

Засідання Секції управи ріллі і рослин.

Дня 26. травня ц. р. відбулося засідання Секції управи ріллі і рослин при Краєвім Господарськім Товаристві „Сільський Господар“ у Львові при участи делегатів Центросоюзу, Маслосоюзу і Народньої Торговлі, як установ, що в цій ділянці співпрацюють з „Сіл. Господарем“, а крім цього продуцентів насіння та фахівців-агрономів, що працюють у ділянці рослинної продукції.

Засідання відкрив урядуючий президент „Сіл. Господаря“ **інж. Юліян Павликовський,** зясовуючи історію розвитку тої Секції при нашому хліборобському товаристві. Секцію основано у травні 1910 р. за ініціятивою д-ра Евгена Олесницького, її головою вибрано Мих. Луцького, власника дібр, а референтом о. Ст. Онишкевича. Потім став головою Секції проф. Ад. Гарасевич. Перед війною і підчас війни ця Секція зробила чималу роботу і двигнула дійсно наше рільне господарство на вищий ступінь, поширюючи не тільки теоретичні відомости, але також практичні праці на цілий край. По війні відновлено Секцію у травні 1928 р. під головуванням відомого нашого фахівця в насінництві інж. О. Дідича.

Тепер Секція має на меті практичні цілі, головно пекучі у ділянці насінництва, а тому живіше урухомлення її праці є конечне.

З черги програмовий реферат про організацію рослинної продукції виголосив **Мирон Луцький,** власник дібр у Яничині. Він підкреслив конечність організації рослинної продукції у рямцях плянів праці „Сіл. Господаря“. Обговорив конечність реорганізації продукційних хліборобських варстатів праці у напрямку раціоналізації і спеціялізації, бо це необхідне саме тепер, у часі, коли треба вже витягати консеквенції з наслідків хліборобської кризи. У продукції треба творити передовсім насінно-селекційні господарства, які малиб продукувати насіння збіж, пашних буряків, стручкових, кукурудзи, люцерни, трав, городини і т. д.; такі господарства у нас є, треба тільки їх зорганізувати. Поза цим треба зорганізувати низку господарств насінно-репродукційних для поширення кваліфікованого насіння. При Гол. Товаристві „Сіл. Господар“ слід створити окрему кваліфікаційну комісію для кваліфікування насіння. Секція буде надавати напрям продукції загалом. Секція займеться теж досвідною працею сортовою, навозовою й управною, ведучи точні досліди на окремих господарствах і показові в цілому краю. Потім представив сто-

вінку коштів цієї праці і її переведення. Вся праця Секції мусить бути звязана тісно з життям, бо тільки тоді вона буде видатна і корисна.

В дискусії брали участь: дир. інж. М. Творидло, інж. Ю. Павликовський, пос. Гр. Тершаковець, д-р Е. Храпливий, інж. А. Романенко, інсп. Андрій Терпиляк, інж. М. Капдистий, вкінці М. Луцький.

Потім ухвалено правильник Секції і до Ради Секції вибрано: головою **Мирона Луцького,** заст. голови **інж. Юліяна Мудрака,** секретарем **інж. Антона Романенка,** з членами: **інж. Ю. Павликовського, дир. Е. Бриницького, А. Терпиляка, інж. В. Вакуловського, інж. М. Хроновята, інж. М. Творидла.**

Нарада занялася зчерги справою кваліфікації насіння та вибрала Кваліфікаційну Комісію для насіння при „Сіл. Господарі" у такому складі: 1) голова Секції управи рілі та рослин, 2) представник Центросоюзу, 3) Нар. Торговлі, 4) Маслосоюзу, 5) інж. Осип Дідич, 6) інж. Марія Мудраківна, 7) інж. Антін Романенко. Склад Комісії буде предложений до затвердження Гол. Раді Товариства. Комісію можна буде дальше доповнювати фахівцями.

Ця нарада, яка зробила реальні кроки для упорядкування у нас праці над двигненням нашої рослинної продукції, має безперечно велике значіння у роботах „Сіл. Господаря".

НОВИНКИ

— **Нова залізнича лінія.** 10. червня ц. р. відчинять нову залізничу лінію на польсько-румунському кордоні Вижниця-Кути через Грігоре-Гіка, Воля, Снятин, Залуче. Від 11. червня курсуватимуть на цій лінії нормальні поїзди.

— **Сезонову почтову агенцію** І. степені Немирів-Живець отвирають на час від 1. червня до 30. вересня ц. р. Агенція матиме почтову злуку з почтовим урядом Немирів.

— **Зміни в залізничому русі.** З днем 1. червня ц. р. змінять особовий перестанок Конюшки Сімянівські на повну торговельну стацію з експедиційною службою для особового й багажового руху, експресових посилок і товарового руху. Подорожніх між год. 20. і 6. відправлятимуть кондуктори поїзду за блянкетовими білетами, без доплати. Клунки прийматимуть тоді за оплатою належности на стації призначення. Всякі посилки надавані до тієї стації треба картувати просто до Конюшок Сімянівських.

— **Літні ферії в судах.** Сьогорічні літні ферії в судах будуть тревати від 15. червня до 15. серпня. В тім часі найвищий трибунал не буде зовсім чинний. Одночасно буде зменшене число сесій в інших судах.

— **Ревіндикаційні акти з СРСР.** На днях прийшов до Варшави транспорт ревіндикаційних архівів із СРСР, який польська делегація одержала на основі уст. 9. риського трактату. Є там м. і. персональні акти бувш. службовців варшавсько-віденської залізниці, акти II. департаменту рим.-кат. колегії й унійні акти з бувш. холмської губернії, що досі переховувалися в відносних м-ствах у Ленінграді. Всі ці акти передали до виділу держ. архіву в Варшаві.

— **Нові ректори.** Ректором варшавського університету вибраний дотеперішній ректор проф. Йосиф Уейський. Ректором університету в Кракові став проф. д-р Мазярський.

— **За вбивство польського студента.** В понеділок 29. травня починається в карному суді у Львові розправа проти Мойсея Каца, Ізр. Туннета Нехемії Шмера, обвинувачених у вбивстві студента ветеринарії Гротковського на вул. Шайнохи 29. листопада м. р. Родину вбитого заступає адв. д-р Перацький, обвинувачених д-р Ляндав.

— **Загадочна смерть адвоката.** В парку коло залізничого двірця в Самборі найшли над раном на землі біля лавки місцевого адвоката д-ра Звари́ча без життя. Він приїхав був у ночі зі Львова, зайшов до ресторану і зажадав склянку содової води. Не віддавши склянки і не заплативши за неї, вийшов із двірця і щойно після двох годин знайшли його трупа. Його лице було таке змінене, що ледви можна було його пізнати. Підозрівають, що він отруївся.

— **Смерть за 3.50 зол.** Недалеко громади Страшень пов. Лопушна (Бесарабія) найшли трупа селянина Захаря Діякону з тогож села, напів зїдженого псами. Доходження викрили, що його вбив односельчанин Іон Парев, який признався до вини. Діякону винен був йому 70 левів (3.50 зол.) і не хотів їх віддати. З тої причини прийшло між ними до сварки та бійки, що скінчилася смертю довжника.

— **Смерть німецького письменника.** У 70-ім р. життя помер нім. письменник англійського походження Джон Генрі Макай. Його повість „Анархісти" дала у свій час привід до довгої та бурхливої дискусії у німецькій літературі. Не меншу увагу звернув він на себе соціяльними поемами, з яких деякі були сконфісковані. Свою збірку „Буря" присвятив він анархістові Максові Штірнерові. З оповідань замітні „Люди з подужа", „Як пропав Альбер Шнель", „Пливець", „Останній обовязок", з пес і трагедія „Анна Гермсдорф"

— **Пен-клюб проти німецького націоналізму.** Цьогорічний міжнародній зїзд письменницьких товариств т. зв. Пен-клюбів, скликаний до Дубровніка в Югославії. На черзі дня стане там справа, яке становище заняти до німецького Пен-клюбу, що має тепер, під натиском „нового курсу" зовсім маловартних, інколи безвартних письменників з націоналістичного табору. З німецького клюбу викинули вони Т. Манна, що репрезентував досі Німеччину та інших чільних письменників. Представники Америки та Англії заявили ще перед зїздом, що протестуватимуть проти варварського палення книжок та інших некультурних виступів ґітлерівців. Проводитиме зїздом Г. Г. Велс, відомий англійський письменник.

— **Гостина для преміованих письменників.** Кольомбійський університет (Зл. Держави) признав нагороди з фонду Пуліцера ріжним письменникам за найкращі праці, написані й видані в минулих літах. З тієї нагоди влаштовано в Готелі Пляза святочний обід для всіх преміованих письменників з цього фонду. Всіх гостей явилося біля 700 на запрошення „Бібліотеки з Принстон". Тих, що дістали нагороду Пуліцера, було 16. В часі обіду проголошено нових „лавреатів", які дістали нагороду минулого тижня. Є це: Томас Сіґісмунд Стріблінґ, що пише повісти; Максвелл, що пише наукові оповідання; Еллен Невинс, історик; Арчиболд Мак Ліш, поет. Пуліцерову нагороду з фонду журналістичного дістала газета „Ди Ворлд-Телеграм" з Нюйорку за свою безкорисну пропаганду за чесною адміністрацією по міських урядах.

—**Летунська катастрофа** скоїлася підчас самоходових перегонів у Вісбадені. Літак, що кружляв над шляхом, упав на землю, наслідком чого пільот і механік згинули на місці. Один урядовець, що переходив шляхом, тяжко ранений. Катастрофа склалася біля головної трибуни.

— **Продана наречена.** Ватажок мадярських циганів Віктор (що розтаборилися на Знесінні) захотів оженити свого сина з 16-літньою циганкою красунею Розалією Дмитрів із Волі Миговоі (Сяніччина), яка зі своєю ватагою була на Клепарові. Рожіка хоч молода, похоронила вже двоє дітей від двох циганів, а тепер сподіється третього потомка від свого любовника 23-літнього Степана Ґураля. Хоч Рожіка не хотіла йти до Віктора, Ґураль відступив йому її за 50 зол. Цигани забрали Рожіку до свого табору та під вартою держали два дні. Коли вартові заснули, Рожіка вибігла з намету та попросила якогось прохожого, щоби прикликав поліцію. Поліція забрала циганку й відставила її до рідного села, а Степана Ґураля та його брата Івана арештувала.

—o—

СПОРТ.

УКРАЇНА — СВІТЕЗЬ 3:1 (1:1).

Україна в складі: Бутель; Олійник, Воробець; Підлісецький, Кіцила, Цимбала; Лапчук, Магоцький, Кльош, Лисик, Максимів.

Заслужена перемога України над лідером А-кляси. Дружина чорно-червоних грала дуже амбітно, головно напад був дуже небезпечний, комбінував точно і доцільно. Кльош провадив добре напад. Магоцький був дуже працьовитий, вертався і до помочі як цього вимагала ситуація. Лапчук був дуже добрий, кожний його біг був небезпечний для противника. Лисик і Максимів також сповнили своє завдання. Поміч зашахувала цілковито грізний напад Світезі. Кіцила дуже працьовитий, своїми прецизними поданнями до нападу, багато причинився до перемоги своєї дружини. Підлісецький своєю твердістю і амбіцією добув собі загальне признання. Цимбала може дещо слабший в офензиві, але в дефензивній грі без заміту. Оборона мала тяжке завдання, з якого добре вивязалася. Бутель певний.

Україна бере ініціятиву і кілька разів атакує. В 16. хв. Лисик стріляє вільного, Кльош добігає і стріляє головкою перші ворота. В 28 хв. лівий лучник Світезі вирівнює. До кінця перевага України. В другій частині гра стає дуже гостра. В 18 хв. добуває Магоцький другі ворота з вільного. Світезь старається вирівнати, але оборона і воротар добре держаться. В 33 хв. Лапчук минає трьох противників і стріляє треті ворота і цей вислід лишається. Суддював дуже добре капітан Усаж. Видців 600.

УКРАЇНА II. — СВІТЕЗЬ II. 3:1 (1:0).

Мистецтво Б-кляси. Заслужена перемога резерви України, котра своєю гарною, комбінаційною грою справила глядачам милу несподіванку. Найліпшим грачем був чільник Вовк. На виріжнення заслужили ще Косило, Сушко, Микитин, Дачишин і Якимів. Ворота добули в 21 хв. першої частини Вовк, в другій частині в 26 хв. Крушельницький і в 32 хв. Вержбинський.

СТЕП — ЛЬОТ 3:0 (2:0).

Змагання за мистецтво Ц-кляси. Дуже гарна й амбітна гра Степу, для якого всі три голі стріляв лівокрилий Ваха.

МИСТЕЦТВА ЛІГИ.

ЛЬВІВ. Чорні — Варшавянка 1:0 (1:0).
ВАРШАВА. Л. К. С. — Легія 3:0 (2:0).
ВЕЛИКІ ГАЙДУКИ. Рух — Краковія 4:1 (2:1).
КРАКІВ. Гарбарня — Висла 2:0 (2:0).
КРАКІВ. Подгуже — Варта 2:0 (1:0).

МИСТЕЦТВА А-КЛЯСИ.

ЛЬВІВ. Польонія — Гасмонея 3:1 (0:0).
РЯШІВ. Ресовія — Другий Сокіл 5:0 (2:0).
ЯРОСЛАВ. Огніско — Ольд-бої 4:1 (2:1).
ЛЬВІВ. Лехія — Білий Орел 3:1 (2:0).
СТРИЙ. Погонь (Стрий) — Ревера 1:0 (1:0).

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

ЛЬВІВ. Погонь — Рояль Стандар Клюб 3:0.

—o—

Нові книжки й журнали.

СТУДЕНТСЬКИЙ ШЛЯХ. Львів, ч. 2—3 за лютий березень і ч. 4—5 за квітень-травень 1933.

З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10. Видає Видавнича Спілка „Діло". За редакцію відповідає Олександер Костик.